

«Αθηνά»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΠΛΩΝ

Θωμά Χατζίκου 11,, Θεσσαλονίκη 56122, Τηλ/Fax: 2310904794 / 6944165341, www.ArmsControl.gr

ΕΝΑΣ ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΕΡΩΤΑΣ

.....ΣΤΑ ΠΑΖΑΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Μανώλης Αστρεϊνίδης

Διεθνολόγος Ερευνητής του Ε.Κ.Ε.Ο. «Αθηνά»

Τετάρτη 18 Νοεμβρίου 2009

Η συμμαχία ανάμεσα στο Ισραήλ και τη Τουρκία αποτελεί πλέον παρελθόν. Μετά από δύο και πλέον δεκαετίες στενής συνεργασίας, η τουρκική κυβέρνηση δεν δείχνει κανένα ενδιαφέρον για τη διατήρηση στενής συνεργασίας με το Ισραήλ ούτε και επιθυμεί –για πρακτικούς λόγους- να κάνει κάτι περισσότερο ώστε να διατηρήσει καλές σχέσεις με το Ισραήλ.

Ή αμερικανο-τουρκική συμμαχία που αριθμεί πάνω από εξήντα χρόνια ζωής-αν και δεν είναι τόσο αισθητό- επίσης δείχνει σημάδια φθοράς παρόλο που μεταξύ τους οι δύο συμμαχίες συνδέονται στενά.

Αυτό είναι ένα σημαντικό σημείο στη πρώτη εξέλιξη. Εάν η τουρκική κυβέρνηση ενδιαφερόταν πραγματικά για τη προστασία του είδους των πολυετών στενών δεσμών με την Αμερική θα ήταν αρκετά πιο προσεκτική πριν εγκαταλείψει την παλιά πολιτική προς το Ισραήλ.

Ας πάμε ένα βήμα πίσω και να εξετάσουμε τη φύση των διμερών σχέσεων και το γιατί οδηγήθηκαν σε λήξη. Βασικά υπήρχαν τέσσερις σημαντικοί λόγοι στους οποίους βασίστηκε η στενή συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών και η οποία έκανε έντονη αίσθηση στις δεκαετίες 1980 και 1990.

Κατά πρώτο η Τουρκία και το Ισραήλ είχαν κοινούς εχθρούς ή τουλάχιστον κοινές απειλές. Το Ιράκ και η Συρία ήταν ριζοσπαστικά αραβικά εθνικιστικά καθεστώτα με τα οποία και οι δύο χώρες είχαν προβλήματα. Η Συρία διεκδικούσε τμήμα του τουρκικού εδάφους και υποστήριζε σθεναρά τους Αρμένιους και Κούρδους και τα απελευθερωτικά τους κινήματα εντός Τουρκίας. Οι φιλοδοξίες του Ιράκ υπό τον Πρόεδρο Σαντάμ Χουσεΐν ψύχρηναν τη σχέση με την Άγκυρα. Το Ιράν σαν θεοκρατικό κράτος ήταν εχθρικό προς τον κεμαλισμό και προωθούσε την ανατροπή του καθεστώτος στη Τουρκία.

Εάν τα αραβικά κράτη δυσανεστήθηκαν με την αυξανόμενη εγγύτητα της Τουρκίας προς το Ισραήλ δεν ήταν προετοιμασμένα να κάνουν τίποτε για να την αποτρέψουν ούτε είχαν δώσει στην Άγκυρα κάποια σημαντικά οφέλη στο παρελθόν. Επιπλέον, πιστή στη *realpolitik*, η πολιτική ηγεσία της Τουρκίας θεώρησε ότι αν αυτή η συμμαχία με το Ισραήλ θορυβούσε τα αραβικά κράτη και το Ιράν, σίγουρα θα έδινε στη Τουρκία αυξημένα κέρδη. Ενώ οι Τούρκοι ηγέτες παραπονούνταν ότι το Ισραήλ δεν βοηθούσε αρκετά δραστικά τη χώρα τους στην αντιπαράθεση με τη Συρία στο θέμα του καταφυγίου που προσέφερε η Δαμασκός στην ηγεσία του PKK, η απόφαση της Συρίας, να σταματήσει αυτές τις

ενέργειες, σχετίζεται φυσικά με το γεγονός ότι η κυβέρνηση της Δαμασκού γνώριζε ότι ο βόρειος και ο νότιος γείτονάς της συνεργάζονταν εις βάρος της.

Δεύτερος και σχετικός με τον προαναφερθέντα λόγο υπήρξε η προτίμηση του πανίσχυρου στρατιωτικού κατεστημένου της Τουρκίας να αποκτήσει στενές σχέσεις με το Ισραήλ. Πέρα από την αξιολόγηση της απειλής, οι τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις έβλεπαν στο Ισραήλ μια πηγή τροφοδοσίας προηγμένου εξοπλισμού και τεχνολογίας που θα τους ήταν αρκετά χρήσιμη. Ιδιαίτερα χρήσιμη ήταν η ικανότητα του Ισραήλ για αναβάθμιση του υφιστάμενου εξοπλισμού σε σχετικά χαμηλή τιμή.

Τρίτο, η Άγκυρα πίστευε ότι η σχέση με το Ισραήλ θα βοηθούσε τις ζωτικές της διασυνδέσεις με τις Η.Π.Α. δεδομένης της ισχύος της φιλο-εβραϊκής παρουσίας εκεί. Αυτό ωφέλησε τη Τουρκία στη κριτική που της ασκούσε η Ελλάδα και η Αρμενία για τους στενούς δεσμούς που διατηρούσε με τις Η.Π.Α.

Ίσως όμως ο πιο σημαντικός λόγος σχετίζεται με την ανάγκη της Τουρκίας για μια στρατηγική διαχείρισης της μετα-ψυχροπολεμικής περιόδου. Το μεγαλύτερο κεφάλαιο της Τουρκίας καθώς και η βάση στην οποία στηρίχτηκε για να γίνει μέλος του ΝΑΤΟ υπήρξε η έννοια που είχε προσλάβει η Άγκυρα στον αγώνα της κατά της ΕΣΣΔ και των δορυφορικών κρατών της Βαλκανικής.

Με ποιο τρόπο θα μπορούσε η Τουρκία να αντικαταστήσει αυτό το χαμένο σκεπτικό και να διατηρήσει την αξία της στη Δύση, της οποίας την έγκριση επιδίωκε και την βοήθεια είχε ανάγκη ; Επομένως το μονοπάτι για την Ουάσιγκτον έπρεπε να περάσει μέσα από την Ιερουσαλήμ (παρόλο που οι Τούρκοι διαμορφωτές της πολιτικής αρέσκονταν να λένε «μέσω Τελ Αβίβ»)

Αυτοί οι τρεις παράγοντες έχουν όλοι ξεθωριάσει εν μέρει εξαιτίας των αντικειμενικών αλλαγών στον κόσμο αλλά κατά μεγάλο ποσοστό αυτό οφείλεται στο ισλαμικό μονοπάτι που ακολουθεί η Τουρκία μέσω του κυβερνώντος κόμματος ΑΚΡ. Παρόλο που οι προηγούμενες κυβερνήσεις ασκούσαν κριτική στο Ισραήλ, αν το ΑΚΡ δεν βρισκόταν στην εξουσία, η διμερής σχέση μάλλον θα συνεχιζόταν παρά θα διακοπτόταν.

Βασικά, από τους τέσσερις προαναφερθέντες λόγους, τα εμπορικά συμφέροντα αλλά και αυτά των Ενόπλων Δυνάμεων δεν έχουν αλλάξει στο ελάχιστο. Το ίδιο ισχύει, σε μικρότερο βαθμό, και με την ανάγκη και επιθυμία της Άγκυρας να έχει καλές σχέσεις με την Ουάσιγκτον. Υπό τη διακυβέρνηση μιας διαφορετικής από το ΑΚΡ παράταξης όλα αυτά θα παρέμεναν σταθερά.

Μια σημαντική αλλαγή ήταν η εξάλειψη μιας πρώην απειλής – του Ιράκ- και η εξασθένιση μιας άλλης, της Συρίας, που δεν προβάλλει πλέον ως απειλή μέσω του Κουρδικού, στο βαθμό που να μην επιθυμεί την αντιπαλότητα και αντιπαράθεση με την Τουρκία. Ωστόσο ακόμα και αυτές οι εξωτερικές αλλαγές δεν ήταν αρκετές να υπονομεύσουν τη σχέση.

Από την οπτική του καθεστώτος του ΑΚΡ όμως όλα, εκτός του εμπορικού παράγοντα, έχουν την σημασία τους και φυσικά διάκινται εχθρικά προς το Ισραήλ. Η κυβέρνηση χρησιμοποιεί ένα αίσθημα εναντίον του Ισραήλ, ορισμένες φορές ακόμα και αντισημιτικό, προκειμένου να οικοδομήσει τη βάση της στήριξης. Δεν διάκειται τόσο φιλικά προς τους «Αραβες» ή τους «Μουσουλμάνους» αλλά προς τους ομοϊδεάτες ισλαμιστές. Επομένως για παράδειγμα, το πάθος του κόμματος ΑΚΡ για τη Χαμάς στη Λωρίδα της Γάζας δε συμβαδίζει με κάποιο σοβαρό ενδιαφέρον και ανησυχία προς τη Παλαιστινιακή Αρχή στη Δ. Όχθη.

Ας εξετάσουμε τους μη εμπορικούς παράγοντες για να δούμε πώς άλλαξαν για το κυβερνών κόμμα.. Αντί να θεωρεί τη Συρία και το Ιράν ως απειλές, η κυβέρνηση του ΑΚΡ τους βλέπει ως συμμάχους. Οι σχέσεις και με τις δύο χώρες έχουν προοδευτικά συσφιγχθεί. Οι τουρκο-συρικές σχέσεις έχουν καταντήσει ένα εικονικό φλέρτ με ανταλλαγές τακτικών επισκέψεων, υπογραφή συμφωνιών και

συνεργασίες. Θα μπορούσε εύλογα να θεωρηθεί λοιπόν ότι οι νέες συμμαχίες της Τουρκίας με το Ιράν και τη Συρία έχουν ως κοινό εχθρό το Ισραήλ.

Ο τουρκικός στρατός, φυσικά, αντιμετωπίζει μια σταδιακή αλλά σταθερή εξασθένιση της πολιτικής του επιρροής εξαιτίας των πιέσεων της Ε.Ε. αλλά και των επίμονων προσπαθειών του ΑΚΡ. Ιδιαίτερο συμβολισμό έχει εδώ η ακύρωση της σχεδιασμένης κοινής στρατιωτικής άσκησης «Αετός της Ανατολίας» μετά από έξι επιτυχημένες επιχειρήσεις. Οι ένοπλες δυνάμεις μπορεί να είναι πολύ δυσαρεστημένες με τη συμπεριφορά της τουρκικής κυβέρνησης και προτιμούν τη συνέχιση της στενής συνεργασίας με το Ισραήλ αλλά δεν είναι σε θέση να εκφράσουν πλέον άνετα την γνώμη τους επί του θέματος.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η άποψη των ΗΠΑ. Το καθεστώς του ΑΚΡ βρίσκεται στην αξιοζήλευτη κατάσταση να μπορεί να επιδείξει την έλλειψη σεβασμού και συνεργασίας με τα αμερικανικά συμφέροντα χωρίς να πληρώνει το ελάχιστο τίμημα για αυτή τη συμπεριφορά. Η κατάσταση άρχισε κατά τη προεδρία Μπους και την εισβολή στο Ιράκ το 2003 αλλά εντάθηκε περισσότερο με τη διακυβέρνηση Ομπάμα. Καθώς ο νέος πλανητάρχης θεωρεί τη Τουρκία ως ένα καλό πρότυπο σύγχρονης, μετριοπαθούς ισλαμικής κυβέρνησης και διστάζει να ασκήσει πίεση σε οποιονδήποτε κυβερνητικό παράγοντα της Τουρκίας, ο Λευκός Οίκος αφήνει την Άγκυρα να διαφεύγει.

Το κόμμα ΑΚΡ δεν χρειάζεται πλέον το Ισραήλ ως αρωγό στη διατήρηση της θέσης της Άγκυρας έναντι της Ουάσιγκτον. Από τη μια, έχει διασφαλίσει τη θέση της σε σχέση με τις ΗΠΑ ενώ από την άλλη αυτή η σύνδεση με το Τελ Αβίβ είναι πολύ λιγότερο σημαντική για το τουρκικό καθεστώς.

Το Ισραήλ δεν είναι σε καλή θέση ώστε να προκαλέσει ζημία στη Τουρκία για την εχθρική ακόμα και προσβλητική συμπεριφορά της Άγκυρας αν και οι Ισραηλινοί διαμορφωτές πολιτικής δεν τρέφουν ψευδαισθήσεις σχετικά με τη διακοπή της ειδικής σχέσης. Υπάρχει σοβαρή σκέψη να ακυρωθούν κάποιες σημαντικές πωλήσεις όπλων, ειδικά δεδομένων των νέων φόβων ότι η τεχνολογία τους θα μπορούσε να καταλήξει στα χέρια της Συρίας και του Ιράν. Επιπλέον, ο τουρκικός τουρισμός στο Ισραήλ παρουσίασε δραματική πτώση, τουλάχιστον προσωρινά και οι Τούρκοι Εβραίοι γνωρίζουν ότι το μέλλον τους στη Τουρκία είναι αβέβαιο.

Θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι το Ισραήλ δεν επιθυμεί να ανταποκριθεί στην εχθρότητα του ΑΚΡ λαμβάνοντας μέτρα που μπορεί να θεωρηθούν «αντι-τουρκικά», όπως το να υποστηρίξει ένθερμα τα ψηφίσματα για την Αρμενική γενοκτονία ή να εξαπολύσει μια αντι-τουρκική εκστρατεία στις ΗΠΑ.

Οι πολιτικοί του ΑΚΡ επιδιώκουν να παίξουν ένα ρόλο μεσολαβητικό ανάμεσα στο Ισραήλ και τη Συρία καθώς και μεταξύ Χαμάς και Ισραήλ. Ωστόσο η Ιερουσαλήμ δεν προτίθεται να ακολουθήσει σ' αυτό το μονοπάτι μεγεθύνοντας τη σημασία μιας χώρας που γνωρίζει πόσο εχθρικά διάκειται προς το Ισραήλ. Την ίδια στιγμή, οι Ισραηλινοί ηγέτες θα αποφύγουν όσο είναι δυνατό οποιαδήποτε σύγκρουση με τη Τουρκία που η Άγκυρα θα χρησιμοποιούσε σαν δικαιολογία ώστε να ψυχράνει τις σχέσεις της ακόμη περισσότερο.

Δεδομένης ωστόσο της ιδεολογίας του κυβερνώντος κόμματος στη Τουρκία και του επαναπροσδιορισμού των τουρκικών συμφερόντων, η αδυναμία της κυβέρνησης Ομπάμα και η έλλειψη μοχλού πίεσης εκ μέρους του Ισραήλ είναι μάλλον αδύνατο να αλλάξει το κλίμα στις τουρκο-ισραηλινές σχέσεις. Το μόνο θέμα που πραγματικά αξίζει να δούμε είναι πόσο γρήγορα και εμφανώς το ΑΚΡ θα κινηθεί προς τη κατεύθυνση της δημόσιας έκφρασης της εχθρότητάς του κατά τρόπο ανάλογο με αυτό κατά τη διάρκεια του πολέμου της Γάζας στις αρχές του 2009.

Για κάποιους λόγους πιστεύεται ότι ο τουρκικός στρατός μπορεί να παίζει κάποιο διαρκή ρόλο ως ανασχετικός παράγοντας ενόσω η αμερικανική κριτική και η εγγενής επιθυμία να διατηρηθούν οι εμπορικές και τουριστικές επαφές με το Ισραήλ θα περιορίσουν περισσότερο τη κυβέρνηση του ΑΚΡ.

Ίσως υπ'αυτή την άποψη το πιο ισχυρό θέμα είναι η όποια όψιμη ελπίδα εκ μέρους της τουρκικής κυβέρνησης να παίζει ένα σημαντικό διπλωματικό ρόλο στα θέματα Ισραήλ-Παλαιστίνης και Ισραήλ-Αράβων.

Τέλος υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ Ισραήλ και ΗΠΑ στις αντιλήψεις τους. (Το θέμα μεταξύ Τουρκίας-Ισραήλ δεν παίζει κανένα ρόλο στις χώρες-μέλη της Ε.Ε.). Οι Ισραηλινοί διαμορφωτές γνώμης –με εξαίρεση μια μικρή ομάδα περιθωριακών φωνών των οποίων η επιρροή μπορεί κάλλιστα να υπερεκτιμηθεί στην Άγκυρα- κατανοούν ακριβώς τι συμβαίνει.

Σε αντίθεση, οι Αμερικανοί συνάδελφοί τους είναι ελάχιστα ενήμεροι ως προς τα όποια προβλήματα με τη Τουρκία, για το δικό τους συμφέρον. Απλώς κάποια στιγμή στο μέλλον θα εξαναγκαστούν από τις συνθήκες να δώσουν προσοχή στη σύγκρουση αυτή.

Η τουρκο-ισραηλινή συμμαχία έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στη περιοχή αμυντικά και οικονομικά, για κάποια χρόνια. Σίγουρα όμως δεν ήταν μια μόνιμη κατάσταση.

Ενώ οι σχέσεις δύο πρώην στενών συμμάχων υποτροπιάζουν κατ' αυτό τον τρόπο είναι πλέον ξεκάθαρο ότι η Άγκυρα ως γνήσιοςπραματευτής παζαρεύει με τον κατ' εξοχή «ανατολίτικο» τρόπο τα στρατόπεδα συμμαχίας.

Κατά την πρόσφατη επίσκεψη του Ερντογάν στην Τεχεράνη, ο πρωθυπουργός της Τουρκίας ανακοίνωσε σχέδια για εμπορική και ενεργειακή συνεργασία με το Ιράν και υπερασπίστηκε το δικαίωμα της χώρας να παράγει πυρηνική ενέργεια για ειρηνικούς σκοπούς.

Οι διαμορφωτές πολιτικής στη Δύση ανησυχούν για τους εντεινόμενους δεσμούς της Τουρκίας με το Ιράν καθώς αυτό μπορεί να δυσχεράνει τις διπλωματικές προσπάθειες να αποτραπεί η Τεχεράνη από τη κατασκευή πυρηνικής βόμβας.

Σύμφωνα με την επίσημη γραμμή της Τουρκίας, η Άγκυρα υποστηρίζει πλήρως τις διεθνείς προσπάθειες να πείσουν το Ιράν να διακόψει το πρόγραμμα εμπλουτισμού ουρανίου και τις ακόλουθες απειλές για σκληρότερες κυρώσεις. Το επιχείρημα της τουρκικής διπλωματίας είναι ότι αναπτύσσοντας στενότερους δεσμούς με το Ιράν θα μπορεί ευκολότερα να περάσει αποφασιστικά το μήνυμα της Δύσης στη Τεχεράνη. Βέβαια η τουρκική πολιτική ηγεσία είναι πολύ συγκρατημένη στις δημόσιες δηλώσεις σχετικά με το Ιράν.

Ο Τούρκος πρωθυπουργός πολλές φορές έχει κάνει έμμεσες συγκρίσεις μεταξύ Ιράν και Ισραήλ υπονοώντας ότι είναι άδικο μια χώρα που κατέχει πυρηνικά όπλα στη Μέση Ανατολή να προσπαθεί να αποτρέψει μια άλλη από το να κατασκευάσει τα δικά της. Επίσης αναφέρθηκε στις πιέσεις της Δύσης ως «αλαζονικές» καθώς προέρχονται από χώρες που επίσης διαθέτουν πυρηνικό οπλοστάσιο.

Τι θα συμβεί όμως αν αποτύχουν οι διπλωματικές διαπραγματεύσεις; Θα υποστηρίξει η Τουρκία τις επαπειλούμενες κυρώσεις που υποστηρίζουν οι ΗΠΑ και πολλές ευρωπαϊκές χώρες;

Όντως η Τουρκία μπορεί να υποστηρίξει αυτές τις κυρώσεις μόνο στο απίθανο σενάριο ότι αυτές θα έχουν τη νομιμοποίηση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Στο σημείο αυτό η Τουρκία παίρνει ένα σοβαρότατο πολιτικό ρίσκο καθώς την ίδια στιγμή που η Μόσχα υπαναχωρεί στη κατασκευή του εργοστασίου πυρηνικής ενέργειας στην ιρανική πόλη Μπουσέρ με το πρόσχημα των «τεχνικών προβλημάτων», ο πρόεδρος Ομπάμα περιοδεύει στην Άπω Ανατολή επισκεπτόμενος μεταξύ άλλων και το μεγαλύτερο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τι εγγυήσεις μπορεί να πάρει ώστε να αποφασιστεί συναινετικά μια πιθανή επιβολή κυρώσεων στο Ιράν;

Πολλοί στη τουρκική κοινωνία φοβούνται τις αρνητικές επιπτώσεις στη δική τους οικονομία καθώς διατηρούν νωπή τη μνήμη των κυρώσεων του 1999 σε βάρος του Ιράκ που κατέληξαν στην απώλεια του δεύτερου πιο σημαντικού εμπορικού τους εταίρου καθώς και ότι η επιβολή ευρωπαϊκών

κυρώσεων στη δεκαετία του 1990 σε βάρος της Σερβίας απέκοψε τελικά την σημαντικότερη μεταφορική αρτηρία της Τουρκίας προς την Ε.Ε.

Από εμπορικής πλευράς, το ποσό των 6 δισ. δολαρίων στο οποίο ανήλθε το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ Ιράν-Τουρκίας το 2008, εκτιμάται ότι μπορεί να τριπλασιασθεί εντός των επόμενων 5-10 χρόνων.

Το σημαντικότερο όραμα της Άγκυρας όμως γι' αυτή τη προσέγγιση είναι οι ενεργειακοί αγωγοί που θα διέρχονται τη τουρκική επικράτεια καθιστώντας την περιφερειακό ρυθμιστή και όχι απλό παίκτη. Για το λόγο αυτόν περαιτέρω κυρώσεις επί της Τεχεράνης θα έθιγαν σοβαρά τα τουρκικά οικονομικά συμφέροντα. Πίσω από αυτή την εκβιαστική απειλή η Ουάσιγκτον κατάφερε να «παγώσει» μια επενδυτική συμφωνία της Άγκυρας, ύψους 3,5 δισ. δολαρίων στο τομέα του ιρανικού φυσικού αερίου.

Όντας απομονωμένη για περίπου 20 χρόνια στη περιοχή, η σύγχρονη Τουρκία βλέπει τις πολιτικές και εμπορικές σχέσεις της με τους εγγύτερους γείτονές της να ανθοφορούν καθώς επίσης και ανάπτυξη δεσμών με χώρες της Μ. Ανατολής, του Καυκάσου και της Κ. Ασίας.

Το Ιράν είναι ένας από τους σπουδαιότερους γείτονες της Τουρκίας. Από την εποχή της εσωτερικής κρίσης του Ιράκ οι δύο χώρες συνεργάστηκαν στενότερα σε θέματα ασφαλείας, ιδιαίτερα στο θέμα της Κουρδικής τρομοκρατίας και αυτονομισμού που απειλεί και τις δύο χώρες. Όσο πιο στενός γίνεται ο δεσμός μεταξύ Άγκυρας-Τεχεράνης τόσο το πυρηνικό πρόγραμμα της δεύτερης φαντάζει λιγότερο απειλητικό. Σήμερα το 1/3 της τουρκικής κοινωνίας θεωρεί ότι ένα πυρηνικά οπλισμένο Ιράν είναι αποδεκτό σύμφωνα με την πρόσφατη στατιστική των Transatlantic Trends από το Γερμανικό Ταμείο Marshall.

Αυτή η εμφανής αυτοπεποίθηση όμως κρύβει κάποια καλά εδραιωμένη ανησυχία και καχυποψία. Οι δύο χώρες έχουν να βρεθούν σε εμπόλεμη κατάσταση εδώ και πολλούς αιώνες όμως είναι φυσικοί αντίπαλοι σε μια ασταθή περιοχή.

Στη πραγματικότητα, ένα μεγάλο μέρος της νέο-οθωμανικής περιφερειακής πολιτικής της Άγκυρας έχει σχεδιαστεί με σκοπό να περιορίσει την αυξανόμενη επιρροή του Ιράν. Ούτε οι Αμερικανοί ούτε οι Ιρανοί δεν δέχτηκαν το μεσολαβητικό ρόλο της Άγκυρας, επιλέγοντας την απευθείας διαπραγματεύση.

Μια μερίδα Τούρκων φοβάται ότι ένα πυρηνικά οπλισμένο Ιράν θα μετατρέψει τη ισορροπία ισχύος στη περιοχή και θα προκαλέσει μια κούρσα εξοπλισμών σ' αυτή την ασταθή γωνιά του κόσμου. Οι υπονίες ενισχύονται όταν βλέπει κανείς ότι το τουρκικό πυρηνικό πρόγραμμα που ξεκινά τώρα σκοπεύει όχι μόνο να βελτιώσει την ενεργειακή ασφάλεια της Άγκυρας αλλά και να προετοιμάζει τη χώρα σε περίπτωση μιας κούρσας πυρηνικών όπλων στη Μ. Ανατολή.

Οι Τούρκοι αξιωματούχοι εννοείται ότι αρνούνται κάτι τέτοιο με κατηγορηματικό τρόπο. Επιμένουν ότι η χώρα τους χρειάζεται τη πυρηνική ενέργεια προκειμένου να ικανοποιήσει τις ταχύτατα αυξανόμενες ενεργειακές απαιτήσεις, να μειώσει τη εξάρτηση από το εισαγόμενο φυσικό αέριο και να περικόψει τις εκπομπές CO₂. Επιπλέον η Τουρκία θα χρειαστεί περίπου μια δεκαετία μέχρι να γίνει ανεξάρτητη πυρηνικά. Ήδη η πρώτη πρόταση να κατασκευαστεί ένα πυρηνικό εργοστάσιο επανεξετάστηκε μόλις μια ρωσική εταιρία υπέβαλε μια προσφορά.

Στο μεταξύ, η Τουρκία βρίσκεται σε συνομιλίες με την Ουάσιγκτον προκειμένου να αγοράσει ένα αντιπυραυλικό σύστημα. Ο ισχυρισμός του Τούρκου ΥΠΕΞ Αχμέτ Νταβούτογλου ότι αυτό το σύστημα «δεν θα έχει να κάνει τίποτε με το Ιράν ή με κάποια άλλη χώρα» αποφεύγει επιδέξια την ερώτηση.

Η αμφιλεγόμενη στάση της Άγκυρας απέναντι στο Ιράν αποτελεί σύμπτωμα των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η Τουρκία στη προσπάθειά της να συνδυάσει τους εντεινόμενους περιφερειακούς δεσμούς με τον παραδοσιακό της προσανατολισμό προς τη Δύση. Ως παλαιό μέλος του NATO και διαπραγματευόμενη τη ένταξή της στην Ε.Ε., η Τουρκία μάλλον θα συνταχθεί με τις ΗΠΑ και την Ευρώπη ή τουλάχιστον δεν θα κάνει κάτι που να υπονομεύει τους πολιτικούς στόχους της Δύσης στη Μ.

Ανατολή. Ως περιφερειακή δύναμη, η Τουρκία θα επιθυμεί να ενεργεί ανεξάρτητα και να μην προκαλεί τους γείτονές της. Ωστόσο δεν είναι ξεκάθαρο για πόσο ακόμα η Άγκυρα θα είναι σε θέση να αποφεύγει τις δύσκολες επιλογές.